

Πρόγραμμα Μετάβασης στην Οικονομία της Αγοράς

- Η μετακίνηση από κεντρικά διοικούμενη οικονομία σε μια οικονομία αγοράς χαρακτηρίστηκε «πρόβλημα μετάβασης».
- Η κατάρρευση των κεντρικά διοικούμενων οικονομιών επέτρεψε την ανάπτυξη των οικονομιών που ήταν βασισμένες στις σχέσεις αγοράς.
- Υποστηρίχτηκε ότι η αγορά ήταν μία ανώτερη μορφή οργάνωσης.
- Έννοιες όπως: τιμές, ανεργία, προσφορά χρήματος, επιτόκια, ποσοστά αποθεματικών δεν ήταν ποτέ μέρος των συζητήσεων στις κεντρικά διοικούμενες οικονομίες.

- Η διαδικασία μετάβασης δεν περιορίστηκε μόνο στον οικονομικό τομέα.
- Οι σχέσεις αγοράς δεν είναι ανεξάρτητες από άλλες κοινωνικές σχέσεις. Οι πολιτικές και ιδεολογικές πτυχές της μετάβασης θεωρούνται θεμελιώδεις.

- Για να καταλάβει κανείς τις αλλαγές σε ένα οικονομικό σύστημα απαιτείται ανάλυση όλων των σχέσεων που επηρεάζουν τις οικονομικές επιλογές.
- Ποιες είναι αυτές? Πολιτική δομή και η επικρατούσα ιδεολογία.
- Το κράτος έχει το μονοπώλιο στη νόμιμη χρήση της δύναμης ως μέσο επιβολής των περιορισμών στη μεμονωμένη ατομική συμπεριφορά.
- Η επικρατούσα ιδεολογία απελευθερώνει τις κατάλληλες οδηγίες, τα ηθικά πρότυπα και τις αξίες για να παρακινήσει τους ανθρώπους να συμπεριφέρονται με έναν ορισμένο προβλέψιμο τρόπο.
- Όλα αυτά τα στοιχεία προκαλούν διαφορετικά οικονομικά συστήματα που είναι βασισμένα στην αγορά.

Βασικά μοντέλα σχετικά με τον τρόπο που επιτυγχάνεται η μετάβαση

- Ήρεμη ή ειρηνική μεταρρύθμιση: το παλαιό καθεστώς βρίσκεται αντιμέτωπο με μια ειρηνική αλλά αντίθετη πολιτική δύναμη (αντιπολίτευση) και ουσιαστικά παραδίδει τελικά την πολιτική του ισχύ στη νέα δημοκρατική πολιτική δύναμη χωρίς να προβάλλει αντίσταση.
- Μεταρρύθμιση συμβιβασμού: το παλαιό καθεστώς συμβιβάζεται λόγω της απαίτησης για εκδημοκρατισμό με τη νέα δημοκρατική πολιτική αντίθεση (αντιπολίτευση) και προκηρύσσονται ελεύθερες εθνικές εκλογές.

- Διπλωματική μεταρρύθμιση: η μετάβαση επιτυγχάνεται μέσω της πολιτικής επέμβασης μίας εξωτερικής δύναμης.
- Βίαιη μεταρρύθμιση: το παλαιό καθεστώς ανατρέπεται από μία βίαιη εξέγερση και τελικά αντικαθίσταται μέσα από τις αντίθετες δημοκρατικές δυνάμεις (αντιπολίτευση) οι οποίες και απαιτούν μεταρρυθμίσεις.
- Μεταρρύθμιση με εξέγερση: αυτή η μεταρρύθμιση μπορεί να είναι το αποτέλεσμα πιέσεων πάνω στο παλαιό καθεστώς κι εκδηλώνεται με απεργίες, διαδηλώσεις και αξιώσεις για ελευθερία και εργατικά δικαιώματα.

- Μεταμφιεσμένη μεταρρύθμιση: το παλαιό καθεστώς προσδοκά τις αναπόφευκτες αλλαγές και στην προσπάθειά του να παραμείνει στην εξουσία, «αυτομεταμφιέζεται» σε δημοκρατικό-σοσιαλιστικό κόμμα.
- Ανάμεικτη μεταρρύθμιση: όταν περιλαμβάνει περισσότερα του ενός είδη μεταρρύθμισης.
- Εμπόλεμη μεταρρύθμιση.
- Διάφανη μεταρρύθμιση: το παλαιό καθεστώς παραμένει στην εξουσία παρακολουθώντας παράλληλα τις αλλαγές που πραγματοποιούνται στο Ανατολικό μπλοκ και συγχρόνως προχωρά σε μεταρρυθμίσεις μετάβασης προς την οικονομία της αγοράς, στο άνοιγμα των συνόρων, φιλελευθεροποιώντας την οικονομία και αναζητώντας εισροές των άμεσων ξένων επενδύσεων.

Μετάβαση σε μία Οικονομία της Αγοράς

- Στο σύστημα κεντρικού προγραμματισμού απουσίαζε μια θεσμική & νομική υποδομή που θα υποστήριζε τη λειτουργία των προσανατολισμένων στην αγορά οικονομιών.
 - Απουσία καλώς οριοθετημένων δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και εμπορικής νομοθεσίας για τη ρύθμιση της εισόδου και εξόδου ιδιωτικών επιχειρήσεων, λειτουργίας των χρηματαγορών, ρύθμισης του καθεστώτος λειτουργίας των εμπορικών τραπεζών, των ανοιχτών αγορών εργασίας και ύπαρξης φορολογικού συστήματος προσανατολισμένου στην ελεύθερη αγορά.
- Κεντρικός προγραμματισμός συνεπάγεται μαζική και άμεση κρατική παρέμβαση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Τα πρωταρχικά στοιχεία των προτύπων μετάβασης

- Το κύριο χαρακτηριστικό των χωρών σε μετάβαση είναι η απόφασή τους να εγκαταλείψουν τον κεντρικό προγραμματισμό ως το κύριο μοντέλο οργάνωσης των οικονομιών τους και να υιοθετήσουν μοντέλα προσανατολισμένα στην οικονομία της αγοράς, με σημαντική ιδιωτική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής.
- Στις περισσότερες περιπτώσεις χωρών σε μετάβαση, η μετάβαση συνέπεσε με σημαντικές πολιτικές αλλαγές.

- Τα κύρια στοιχεία της διαδικασίας της μετάβασης περιλαμβάνουν:
 - Μακροοικονομική σταθεροποίηση
 - Φιλελευθεροποίηση ή απελευθέρωση των τιμών της αγοράς (συμπεριλαμβανομένου του διεθνούς εμπορίου)
 - Αναδόμηση-αναδιάρθρωση και ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων
 - Επανακαθορισμός του ρόλου του κράτους μέσω ίδρυσης νέων θεσμών

Πρωταρχικά στοιχεία προτύπου μετάβασης

- Τα πρωταρχικά στοιχεία κάθε προτύπου μετάβασης είναι:
 - Οικονομική ανάλυση
 - Τι είναι καλή κοινωνία
 - Ταχύτητα
 - Πολιτική δομή
 - Ιδεολογική δομή
 - Αρχικές συνθήκες

Οικονομική ανάλυση

- Η οικονομική ανάλυση περιλαμβάνει την εφαρμογή μιας κοινωνικής επιστημονικής μεθόδου στον σχεδιασμό, καθώς επίσης και τις συνέπειες των οικονομικών επιλογών. Στη βάση της οικονομικής ανάλυσης μπορούν να διακριθούν τρεις εναλλακτικοί τρόποι μεθοδολογίας:
 - *Νεοκλασική οικονομική ανάλυση*: εφαρμόζει marginalist οικονομικά (δηλ οικονομικά με βάση τις διαφορές στην οριακή χρησιμότητα) όπου τα άτομα χαρακτηρίζονται από λογική συμπεριφορά μεγιστοποίησης. Οι τιμές σε μια τέλεια ανταγωνιστική οικονομία καθορίζονται από τις καμπύλες προσφοράς και ζήτησης σε ισορροπία.
 - *Μετακεϋνσιανή οικονομική ανάλυση*: Τα άτομα μεγιστοποιούν τη χρησιμότητα και οι επιχειρήσεις τα κέρδη. Οι τιμές καθορίζονται σε ένα ολιγοπωλιακό περιβάλλον με βάση το κόστος παραγωγής και το κέρδος (cost-plus) και με την παρουσία μονοπωλιακής δύναμης.
 - *Μαρξιστική οικονομική ανάλυση*: Η δύναμη είναι ένα ουσιαστικό χαρακτηριστικό της οικονομίας της αγοράς και οδηγεί στην εκμετάλλευση και την αλλοτρίωση. Επιπλέον οι δυσλειτουργίες του καπιταλιστικού συστήματος είναι έμφυτες και θεμελιώδεις. Τα μαρξιστικά οικονομικά προβλέπουν ότι το καπιταλιστικό σύστημα θα υποστεί κρίσεις οι οποίες γίνονται όλο και περισσότερο σοβαρές και τελικά οδηγούν στην κατάρρευση του καπιταλιστικού συστήματος γεγονός που διευκολύνει την ανάπτυξη ενός σοσιαλιστικού συστήματος.

Τι είναι καλή κοινωνία; Εναλλακτικά οικονομικά συστήματα (1)

- *Ανταγωνιστικός καπιταλισμός.* Το νεοκλασικό πρότυπο της μετάβασης καλύπτει μία προσέγγιση του ανταγωνιστικού καπιταλισμού ως όραμα μιας καλής κοινωνίας. Χωρίς τη διακριτή δύναμη του κράτους τα άτομα θα συμπεριφερθούν σαν να βρίσκονται στον ανταγωνιστικό καπιταλισμό εξαλείφοντας όλες τις μορφές διακριτής δύναμης. Το κράτος πρέπει να έχει περιορισμένες αρμοδιότητες. Η δικαιοσύνη σημαίνει την ίση μεταχείριση από το κράτος για όλους τους πολίτες και το κράτος δεν πρέπει να συμμετέχει στην ανακατανομή του εισοδήματος και του πλούτου. Η έκβαση αγοράς είναι η δίκαιη έκβαση και κατά συνέπεια δεν υπάρχει καμία διάκριση σε πολιτική ανακατανομής εισοδήματος. Για τους νεοκλασικούς οικονομολόγους η καθιέρωση μιας ελεύθερης αγοράς ήταν επιτακτική.

Τι είναι καλή κοινωνία; Εναλλακτικά οικονομικά συστήματα (2)

- *Σοσιαλοδημοκρατικός σοσιαλισμός*: Οι μετακεϋνσιανοί υποστηρίζουν ένα σοσιαλοδημοκρατικό καπιταλιστικό σύστημα. Αναζητούν τόση ελευθερία όση είναι συμβατή με τα κοινωνικά επιθυμητά αποτελέσματα δικαιολογώντας με τον τρόπο αυτό μια σειρά παρεμβάσεων από μέρους της πολιτείας. Σε καμία περίπτωση δε δυσφημούν τη σημαντικότητα και τον πρωταρχικό ρόλο των ατομικών αξιών, τη βασική αρχή της ιδιωτικής ιδιοκτησίας ή τα πλεονεκτήματα της αγοράς. Τονίζουν τη σημασία του σωστού συνδυασμού των παραπάνω στοιχείων με τα κοινά αγαθά την κρατική ιδιοκτησία και τον προγραμματισμό. Οι μετακεϋνσιανοί υποστηρίζουν ότι τα νεοκλασικά οικονομικά είναι βασισμένα στην ατομική συμπεριφορά που παρακινείται από την πλεονεξία, μην λαμβάνοντας υπόψη το κόστος στην κοινωνία.

Τι είναι καλή κοινωνία; Εναλλακτικά οικονομικά συστήματα (3)

- *Σοσιαλισμός της αγοράς*: Συνδυασμός ενός συστήματος αγοράς με τις σοσιαλιστικές αρχές. Το σοσιαλιστικό πρότυπο της αγοράς ενδιαφέρεται για τον βέλτιστο συνδυασμό συγκεντρωτισμού και αποκεντρωτισμού, αγορών και σχεδιασμού, ατομικισμού και κοινού καλού, δημόσιας και ιδιωτικής ιδιοκτησίας. Στόχοι του → αποτροπή της εκμετάλλευσης, επίτευξη μεγαλύτερης ισότητας στο εισόδημα, τον πλούτο, την κοινωνική θέση και τη δύναμη, ικανοποίηση των βασικών αναγκών των πολιτών. Αυτά μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο μέσω της καθιέρωσης ενός σοσιαλιστικού οικονομικού συστήματος, σύμφωνα με τους σοσιαλιστές της αγοράς.

Ταχύτητα της μετάβασης (1)

- Η μετάβαση προς μια οικονομία της αγοράς μπορεί να λάβει δύο μορφές:
 - Την απότομη μετάβαση (shock therapy) ή big bang
 - Τη σταδιακή μετάβαση (gradualism) ή εξελικτική προσέγγιση

Ταχύτητα της μετάβασης (2)

- Απότομη ριζική μετάβαση (shock therapy).
 - Γρήγορη εφαρμογή μεταρρυθμίσεων, ελαχιστοποίηση των χρονικών διαστημάτων μεταξύ των νέων μέτρων και γρήγορη διόρθωση πολιτικών λαθών.
 - Αποτελεσματικότερος τρόπος για τους υποστηρικτές της (μερίδα νεοκλασικών οικονομολόγων): δεν παρείχε στις προνομιούχες τάξεις αρκετό χρόνο ώστε να αντλήσουν ένα μεγάλο μερίδιο των πόρων.

Ταχύτητα της μετάβασης (3)

- Σταδιακή μετάβαση.
 - Οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι που ήταν υπέρ της σταδιακής μετάβασης μαζί με τους μετακεϋνσιανούς και τους σοσιαλιστές της αγοράς υποστήριξαν ότι οι αλλαγές στο οικονομικό σύστημα που απαιτήθηκαν για να συμπληρώσουν την εισαγωγή των σχέσεων της αγοράς δε θα μπορούσαν να εισαχθούν γρήγορα, δεδομένου ότι οι θεσμοί, οι οργανώσεις, τα πρότυπα συμπεριφοράς και η νοοτροπία δεν θα άλλαζαν αμέσως.

Πολιτική δομή (1)

- Η διαδικασία της μετάβασης εξαρτήθηκε επίσης από τις εξελίξεις στην πολιτική δομή. Καθορίζει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στην κοινωνία κι αυτό έχει συνέπειες στη δομή και τη λειτουργία κεντρικών αρχών. Οι πολιτικές αποφάσεις θα επηρέαζαν τις δομές της αγοράς. Από την άποψη της πολιτικής δομής υπάρχουν τρεις διαφορετικοί τύποι μεταβατικών προτύπων.

Πολιτική δομή (2)

- *Πολιτικός πλουραλισμός*: Ένα μεταβατικό πρότυπο με πολιτικό πλουραλισμό εισάγει τις θεμελιώδεις αλλαγές με τη συγκατάθεση, τη διαμάχη και τη συζήτηση, τη συμφωνία και το συμβιβασμό. Με τον πλουραλισμό υπάρχει αναγνώριση ότι ο ανταγωνισμός και τα συγκρουόμενα συμφέροντα υπάρχουν στην κοινωνία. Το κοινό καλό δεν καθορίζεται κατά τρόπο αυταρχικό ή ολοκληρωτικό από το κράτος, αλλά καθορίζεται από μία πληθώρα απόψεων οι οποίες συζητούνται ελεύθερα.

Πολιτική δομή (3)

- **Δημοκρατία:** Η δημοκρατία είναι η συνεχόμενη ανταπόκριση της ανώτατης εξουσίας στις προτιμήσεις των μελών της κοινωνίας μέσω μιας δομικά καθορισμένης διαδικασίας, όπως τις εκλογές. Μέσα σ' ένα δημοκρατικό σύστημα όλα τα μέλη θεωρούνται πολιτικά ίσα. Οι δημοκρατίες παράγουν και στηρίζουν το δικαίωμα της συμμετοχής στην επιλογή της κυβέρνησης, τη διαδικασία της νομοθεσίας και τον έλεγχο της διοίκησης. Οι δημοκρατίες απαιτούν την ύπαρξη των πολιτικών κομμάτων τα οποία ανταγωνίζονται για να κερδίσουν την εξουσία εντός των καθορισμένων χρονικών περιόδων. Σε ένα δημοκρατικό πολιτικό σύστημα υπάρχει ένας συνδυασμός κανόνων και η κυβέρνηση ασκεί διακριτή εξουσία.

Πολιτική δομή (4)

- *Μη πλουραλισμός*: Αυτός λαμβάνει χώρα όπου η μετάβαση σε μια οικονομία της αγοράς χαρακτηρίζεται από μία μη πλουραλιστική διαδικασία, βασισμένη σε ένα κόμμα που είναι αυτό που έχει ηγετικό ρόλο (με μία μονοπωλιακή δομή) το οποίο υιοθετεί μια κυρίαρχη θέση (οι απόψεις της καθορίζουν τις περισσότερες αποφάσεις) και μια σωστή γραμμή (το κόμμα παράγει τη σωστή κατανόηση των πραγμάτων).

Ιδεολογική δομή

- Η ιδεολογία αναφέρεται σε ένα συνεκτικό σύνολο αξιών και πεποιθήσεων που έχει ο καθένας για τους άλλους, για τον κόσμο, αλλά και για τον ίδιο του τον εαυτό. Η ιδεολογία μπορεί να ενθαρρύνει μέσα σε ένα σύστημα αγοράς τα ακόλουθα:
 - *Ατομικό συμφέρον*: Οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι τονίζουν ότι προκειμένου να είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε τα κοινωνικά φαινόμενα πρέπει να κατανοήσουμε τις ατομικές ενέργειες.
 - *Κοινό καλό*: Το μετακεϋνσιανό πρότυπο συνδυάζει μια ιδεολογία ατομικού συμφέροντος με το κοινό καλό μέσα σε ένα δημοκρατικό πολιτικό περιβάλλον.
 - *Συμμετοχή*: Η διαδικασία λήψης αποφάσεων όχι μόνο περιλαμβάνει τη διατύπωση του κοινού καλού αλλά μπορεί επίσης να συμπεριλάβει τη κατάρρευση των ιεραρχικών σχέσεων μέσα στην επιχείρηση και την κοινωνία. Η ερώτηση που προκύπτει είναι εάν το πρότυπο μετάβασης θα επιτρέψει την αποτελεσματική συμμετοχή του εργατικού δυναμικού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Το σοσιαλιστικό πρότυπο της αγοράς ενσωματώνει το ατομικό συμφέρον, το κοινό καλό και τη συμμετοχή.

Αρχικές συνθήκες

- Υποστηρικτές της απότομης μετάβασης: το πρόγραμμα μετάβασης είχε γενική εφαρμογή σε όλες τις οικονομίες με πάρα πολύ διαφορετικές αρχικές συνθήκες και πολιτικά περιβάλλοντα.
- Νεοκλασικοί οπαδοί της σταδιακής μετάβασης: έδειξαν κάποια ανησυχία για τις αρχικές συνθήκες. Τα όργανα και οι στόχοι της πολιτικής έπρεπε να αντανακλούν τις ειδικές οικονομικές συνθήκες του χρόνου και της αλλαγής ανάλογα.
- Οι μετακεϋνσιανοί θεώρησαν ότι ο πολιτισμός και η ιδεολογία και γενικά οι αρχικές συνθήκες ήταν σημαντικά. Οι θεσμοί και οι κοινωνικές πρακτικές βασίζονται σε έθιμα, παραδόσεις και συνήθειες οι οποίες είναι βαθιά ριζωμένες κι εγκαταλείπονται μόνο με αργούς ρυθμούς για να αντικατασταθούν από άλλες.
- Για τους σοσιαλιστές της αγοράς οι αρχικές συνθήκες ήταν πάρα πολύ σημαντικές στη διαμόρφωση του σοσιαλισμού εξαιτίας του εχθρικού καπιταλιστικού κόσμου που θα περικύκλωνε τις χώρες μετάβασης, αν αυτές διάλεγαν το σοσιαλιστικό δρόμο.

	ΜΟΝΤΕΛΑ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ				
Πρωταρχικά Στοιχεία	Θεραπεία σοκ	Νεοκλασική Σταδιακή Μετάβαση	Μετακεϋνσιανοί	Σοσιαλισμός Της αγοράς	
Οικονομική Ανάλυση	Νεοκλασική		Μετακεϋνσιανή	Μαρξισμός	Μαρξισμός-Μαοϊσμός
Τι είναι μια Καλή κοινωνία;	Ανταγωνιστικός Καπιταλισμός		Κοινωνικός Δημοκρατικός Καπιταλισμός	Σοσιαλισμός της Αγοράς	Σοσιαλισμός της Αγοράς με Κινέζικα Χαρακτηριστικά
Ταχύτητα	Θεραπεία Σοκ	Σταδιακή μετάβαση	Σταδιακή μετάβαση	Σταδιακή μετάβαση	Σταδιακή μετάβαση Σύστημα Δύο Πορειών (Two track system)
Πολιτική Δομή	Πλουραλισμός	Δημοκρατία	Δημοκρατία	Αποτελεσματική Δημοκρατία	Μη Πλουραλισμός
Ιδεολογική Δομή	Ατομικό Συμφέρον		Ατομικό Συμφέρον Κοινό Καλό	Ατομικό συμφέρον Κοινό Καλό Συμμετοχή	Ατομικό συμφέρον Κοινό Καλό Συμμετοχή Μέσω του Κόμματος
Αρχικές Συνθήκες	Μη σχετικές	Κάποιο Ενδιαφέρον	Σημαντικές	Πάρα πολύ Σημαντικές	Ιδιάζουσες Κινέζικες Αρχικές Συνθήκες

Δευτερεύοντα στοιχεία στα Μοντέλα Μετάβασης

- Φιλελευθεροποίηση των τιμών – Σταθεροποίηση
- Ιδιωτικοποίηση
- Θεσμική Δομή
- Νομισματική Πολιτική και Χρηματοοικονομικό Σύστημα
- Δημοσιονομική Πολιτική
- Διεθνές Εμπόριο και Ξένη Βοήθεια
- Κοινωνική Πολιτική

Φιλελευθεροποίηση των τιμών- Σταθεροποίηση (1)

- Υποστηρικτές της απότομης μετάβασης: άμεση φιλελευθεροποίηση των τιμών και απομάκρυνση οποιωνδήποτε περιορισμών στις τιμές.
- Υποστηρικτές της σταδιακής μετάβασης: υποστήριξαν τους ελέγχους των τιμών και τη βαθμιαία απομάκρυνση των διαχειριστικών ελέγχων πάνω στις τιμές.

Φιλελευθεροποίηση των τιμών- Σταθεροποίηση (2)

- Η σταθεροποίηση σημαίνει την εξάλειψη των πληθωριστικών πιέσεων.
- Ήταν πολύ σημαντικό να καθοριστεί ο ρόλος του κράτους μέσα στη διαδικασία σταθεροποίησης.
- Νεοκλασικοί οικονομολόγοι: το κράτος θα μπορούσε να έχει έναν ελάχιστο ρόλο στη διαδικασία της αγοράς.
- Μετακεϋνσιανοί οικονομολόγοι: η κρατική παρέμβαση θα μπορούσε να ήταν με τη μορφή της βιομηχανικής πολιτικής (φορολογικές παραχωρήσεις, δασμολογική προστασία) ή να ασκείται μέσω κανονιστικών ρυθμίσεων.
- Σοσιαλιστές της αγοράς: βαθμιαία φιλελευθεροποίηση τιμών, προγραμματισμός αγοράς.

Ιδιωτικοποίηση(1)

- Επιστροφή περιουσίας (restitution)
- Πώληση κρατικής περιουσίας
- Χρηματοοικονομικοί μεσάζοντες
- Διανομή κουπονιών (voucher)
- Συνδυασμός της Ελεύθερης Διανομής με τη Συμμετοχή των Χρηματοοικονομικών Μεσαζόντων
- Ευκαιριακή ιδιωτικοποίηση (spontaneous)
- Διεύθυνση των εταιρειών από το εργατικό δυναμικό
- Εκμίσθωση (leasing)
- Ρευστοποίηση (liquidation)

Ιδιωτικοποίηση(2)

- Shock therapy: επιστροφή περιουσίας, πλειστηριασμοί, ελεύθερη διανομή κουπονιών.
- Νεοκλασικοί οπαδοί gradualism: αργός ρυθμός ιδιωτικοποίησης μέσω πλειστηριασμών.
- Μετακεϋνσιανοί οικονομολόγοι: υπέρ μιας διαδικασίας βαθμιαίας ιδιωτικοποίησης (επιστροφή περιουσιών, ελεύθερη διανομή κουπονιών, μεταφορά κυριότητας σε κρατικούς χρηματοοικονομικούς μεσάζοντες που ελέγχονταν από το κράτος)
- Σοσιαλιστές της πλουραλιστικής αγοράς: μεταφορά κυριότητας στους εργάτες, εκμίσθωση γης και κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και ιδιωτικοποίηση μικρών εταιρειών.
- Μη πλουραλιστικοί σοσιαλιστές: διατήρηση κρατικών επιχειρήσεων, ενθάρρυνση ανάπτυξης συνεταιρισμών με τη μορφή αστικών και αγροτικών επιχειρήσεων.

Θεσμική δομή

- Μετακεϋνσιανοί και πλουραλιστές σοσιαλιστές της αγοράς: η ανάπτυξη της κατάλληλης θεσμικής δομής απαιτεί συνειδητή κρατική δράση
- Νεοκλασικοί: Οι θεσμοί είναι κατά ένα μεγάλο μέρος προϊόν των δυνάμεων της αγοράς

Νομισματική πολιτική και χρηματοοικονομικό σύστημα

- Μεταρρύθμιση του τραπεζικού συστήματος με τη διαίρεση των λειτουργιών μεταξύ της κεντρικής τράπεζας και των εμπορικών τραπεζών.
- Νεοκλασικοί: Πρωταρχικός στόχος της κεντρικής τράπεζας είναι ο έλεγχος της προσφοράς χρήματος ώστε να αποφευχθεί ο πληθωρισμός. Η ανάπτυξη ενός ιδιωτικού ανταγωνιστικού και σταθερού χρηματοοικονομικού τομέα ήταν ουσιαστική για τη λειτουργία της οικονομίας της αγοράς.
- Μετακεϋνσιανοί: ελεγχόμενη από το κράτος κεντρική τράπεζα κι ένα συνδυασμό ιδιωτικού και κρατικού τραπεζικού συστήματος.
- Μαρξιστές: κυβερνητικά ελεγχόμενη κεντρική τράπεζα και κρατικές εμπορικές τράπεζες.

Δημοσιονομική πολιτική

- Νεοκλασικοί: φορολογικό σύστημα ουδέτερο και ο προϋπολογισμός ισορροπημένος. Η κυβέρνηση δεν πρέπει να χρησιμοποιεί το φορολογικό σύστημα ως μέσο για να ενθαρρυνθεί ή να αποθαρρυνθεί κάποια συγκεκριμένη συμπεριφορά γιατί αυτό θα δημιουργούσε στρεβλώσεις. Κατάργηση των επιχορηγήσεων.
- Μετακεϋνσιανοί: χρήση κυβερνητικής διακριτής εξουσίας για να εφαρμοστούν οι δημοσιονομικές πολιτικές που θα οδηγήσουν στην επίτευξη πλήρους απασχόλησης.
- Σοσιαλιστές της αγοράς: διακριτό φορολογικό σύστημα και διακριτή δημοσιονομική πολιτική.

Διεθνές εμπόριο και ξένη βοήθεια

- Υποστηρικτές της απότομης μετάβασης: άμεση καθιέρωση ελεύθερου εμπορίου κι ενός πλήρως μετατρέψιμου συστήματος συναλλαγματικής ισοτιμίας.
- Νεοκλασικοί υποστηρικτές σταδιακής μετάβασης: βαθμιαία διαδικασία επίτευξης πλήρους μετατρεψιμότητας.
- Μετακεϋνσιανοί: διατήρηση των δασμολογίων μέσω μιας μόνιμης εκκαθάρισης λογαριασμών.
- Σοσιαλιστές της αγοράς: υπέρ σοσιαλιστικής τελωνειακής ένωσης
- Μη πλουραλιστές σοσιαλιστές: υπέρ της διατήρησης του δασμολογίου και των μη δασμολογικών φραγμών

Κοινωνική πολιτική

- Νεοκλασικοί: ένα δίκτυο ασφαλείας
- Μετακεϋνσιανοί: κράτος πρόνοιας αποτελούσε το μέσο για το στόχο μίας κοινωνίας δικαιοσύνης
- Σοσιαλιστές της αγοράς: Πρόνοια εγγυημένη από το κράτος, εγγυημένη εργασία, βασικό εισόδημα επιβίωσης.
- Μη πλουραλιστές σοσιαλιστές: επιχειρησιακή χρηματοδότηση, «κύπελλο σιδερένιου ρυζιού»

Βιβλιογραφία

Μαραγκός, Ι. και Μπιτζένης Α. (2007). *Τα Οικονομικά της Μετάβασης*. Εκδόσεις Σταμούλη.